

กิจกรรมการพยาบาลและปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดภาวะความดัน  
ในกะโหลกศีรษะสูงในผู้ป่วยบาดเจ็บที่ศีรษะ



สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่  
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล  
พ.ศ.2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

กิจกรรมการพยาบาลและปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดภาวะความดันในกะโหลกศีรษะในผู้ป่วยบาดเจ็บที่ศีรษะ (NURSING ACTIVITIES AND FACTORS RELATED TO INCREASED INTRACRANIAL PRESSURE IN HEAD INJURED PATIENTS)

อุษา พงษ์เลาหพันธ์ 4937105 RAAN/M

พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คณะกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ศุภร วงศ์วาทัญญ Ph.D. (Nursing) , กุสุมา คุววัฒนสัมฤทธิ์ Ph.D. (Nursing)

**บทคัดย่อ**

ภาวะความดันในกะโหลกศีรษะสูงในผู้ป่วยหลังได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะเป็นภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญและพบบ่อย ซึ่งอาจทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิต พิการ ทุพพลาพอย่างชั่วคราวหรือถาวร จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การปฏิบัติกิจกรรมพยาบาลบางอย่าง ส่งผลให้ความดันในกะโหลกศีรษะเพิ่มสูงขึ้น การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวม ประเมิน วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการพยาบาลและปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดภาวะความดันในกะโหลกศีรษะสูงในผู้ป่วยบาดเจ็บที่ศีรษะตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 จนถึงปัจจุบัน จากหลักฐานเชิงประจักษ์ 26 เรื่อง เมื่อนำมาแบ่งตามระดับความน่าเชื่อถือทางคลินิก พบว่าเป็นงานวิจัยระดับ A จำนวน 3 เรื่อง ระดับ B จำนวน 19 เรื่องและระดับ C จำนวน 4 เรื่อง

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้ความดันในกะโหลกศีรษะเพิ่มสูงขึ้น ได้แก่ การจัดทำและพลิกตะแคงตัว (ท่านอนศีรษะต่ำ ท่านอนเกือบคว่ำ หรือท่าศีรษะและคอก้มหรือบิดหมุนซ้ายขวา) การดูดเสมหะที่กระตุ้นให้ผู้ป่วยไอ การเพิ่มการระบายอากาศ การดูแลความสะอาดร่างกาย รวมทั้งการสวมอุปกรณ์พุงคอชนิดแข็ง ในทางตรงข้าม กิจกรรมการพยาบาลที่ลดความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะความดันในกะโหลกศีรษะสูงประกอบด้วย การจัดทำท่านอนศีรษะสูง 30 องศาโดยศีรษะและคออยู่ในแนวเดียวกัน ไม่ก้มหรือบิดหมุน การให้ออกซิเจน 100 % ก่อนและหลังดูดเสมหะ การลดผลของการสวมอุปกรณ์พุงคอชนิดแข็ง และการวางแผนปฏิบัติการพยาบาลอย่างเป็นระบบ

การศึกษานี้มีประโยชน์สำหรับพยาบาลใช้เป็นแนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยบาดเจ็บที่ศีรษะระดับปานกลางถึงรุนแรง ระยะ 24-72 ชั่วโมงแรก ซึ่งเป็นระยะที่เสี่ยงต่อการเกิดความดันในกะโหลกศีรษะสูง

คำสำคัญ: บาดเจ็บที่ศีรษะ/ การจัดทำ/ การดูดเสมหะ/ การสวมอุปกรณ์พุงคอ/ ความดันในกะโหลกศีรษะสูง

**NURSING ACTIVITIES AND FACTORS RELATED TO INCREASED INTRACRANIAL PRESSURE IN HEAD INJURED PATIENTS**

USA PONGLAOHAPUN 4937105 RAAN / M

M.N.S.(ADULT NURSING)

THEMATIC PAPER ADVISRS: SUPORN WONGWATUNYU, Ph.D. (NURSING),

KUSUMA KHUWATSAMRIT, Ph.D. (NURSING)

**ABSTRACT**

Increased intracranial pressure is a major complication found in post head injured patients that can cause death or temporary or permanent disability. The literature review undertaken in this thematic paper shows that some nursing activities can increase intracranial pressure. The objectives of this study were to gather, evaluate, analyze and synthesize from research studies on nursing activities and factors related to increased intracranial pressure in head injured patients. Of 26 empirical studies which published from 1980 and up to the present, three studies were classified as Level A, 19 as Level B, and four as Level C according to their level of clinical reliability.

Regarding the results of study, the factors which caused the increased intracranial pressure were positioning and turning (i.e., head down, semi-prone, neck flexion, or rotation to the left or to the right side), endotracheal suction which stimulated patients' coughing, hyperventilation, hygiene care, and putting the patient in a rigid cervical collar. On the contrary, nursing activities which reduce the risk of increased intracranial pressure are 30 degrees of head elevation in which head and neck are aligned in neutral position without neck flexion, hyperextension, or rotation, including the use of 100 % hyperoxygenation prior to and following suctioning, reducing the effect of using the cervical collar and having well-organized nursing care.

This study is beneficial for nurses to use as a nursing guideline for caring for moderate to severe head injured patients within the period 24-72 hours after the injury. The patients in this period of time are considered at risk for increased intracranial pressure.

**KEY WORDS: HEAD INJURY/ POSITIONING/ ENDOTRACHEAL SUCTION/  
CERVICAL COLLAR/ INCREASED INTRACRANIAL PRESSURE**

135 pp.